

Wõru Teataja

Wõru- ja Petserimaa ajaleht.

Sinub kolm korda nädalas:
esmaspäeval, kolmapäeval, reedel.

Uksiknumber 5 senti.

Tellimishind: 1 ku 50 f., 2 ku 1 fr., 3 ku 1 fr. 50 senti, 1 aasta 5 fr. 50 senti.

Ruulutuste hinnad: Ruulutuslülil 5 senti, lehe eesotsas 10 senti ja teistest 12 f. mm. Aadressi muutmise 10 senti.

Toim. ja tel. aadress: „Wõru Teataja“, Wõru. Telefonid: Toimetuse ja toimetaja R. Ehrmann 180, trükituba 131.

Wastutaw ja tegewtoimetaja R. Ehrmann. Väljaandja: Wõru Ajalehe Ühjus. Walter Pohlaku trükk Wõrus, 1935. a.

Toimetuse lühenumbid: Tartu tän. nr. 11, tella 10-2 ja 8-5.

Asutatud 1913. aastal.

Nr. 138.

Reedel, 29. novembril 1935. a.

22. aastapäev.

Wastseliina loomakliinik tules

Wõru tuletõrje hoidis ära täna hommikul suurema õnnetuse

Täna hommikul tella 8/7 ajal süttis Wastseliinas põlema kohalik loomakliinik. Süttis alguse laetas ning leemis kohutawa kiirusega, nii et loomakliinikut põdasta ei saadud. Kõik aga läks lörda leekidest välja tuua loomakarst Westmannile kuuluvad lehmad, sead ja ka mitmed loomakliinikusse raamatitele toodud loomad.

Tules hukkusid loomakliinikult olid laudaga ühtlase katuse all. Nii pea, kui

tuleleegid loomakliiniku katusest välja läid, oli ka kohalik tuletõrje õnnetuskoht. Kuna tuli ähwardas ka loomakarsti maja ja telli hooneid, siis teatati tuletõrjusest Wõru, kust autotõrjuse kohal autol kohale sõitisid ka loomakarsti tuletõrjega tulele püsti pandi.

Kui Wõru tuletõrje kohale oleks hilineb, oleks võinud õnnetus raskesti lõppeda. Õnnetus seisis kõrvalhooned tule all.

Wastseliina loomakliinik kuulus Wõru ajut. maavalitsusele ja oli kinnitatud l.-s. „Omas“ lahetuhande krooni eest. Hoone oli võrdlemisi wana. Kui palju tuli tegelikult kahju kinnitas, poleb toimetusi lõputa teada, mill tuletõrju veel testis ja need, kes tuletõrjusest tekkisid kahjustid lähemalt teadsid, sündmuste kohta ei wõib öelda.

Isamaaliit esineb walimistel

„Meie ei kawatse ära minna, oleme tulnud tööle ja jääme senikauaks, kui tööd on...“

Isamaaliidu Tallinna osakond pidas Tallinnas pööraosoleku, kus propagandajuht S. Oidermaa kõneles muu seas järgmist, nagu avaldab ajalehes „Lus Eesti“.

„Meie eelotsusid riigireformi on rääkinud mitmel korral riigikogus ja riiklane tahab, et sellest saaks meie oma Eesti riigikord. Nii on jadedõrra tugew, kutwõrd hästi on rahwas organiseeritud. Sellest järgneb rahwa tugewa organiseerimise vajadus, milleks on muu seas ette näha omavalitsuste ümberkorraldamist. Sellest ümberkorraldusest tõst tuleb osa wõtma ka Isamaaliit.“

Kui tulewad walimised, wõtab neist osa Isamaaliidu organisatsioon.

Modern riik wõtab ka seltskonna otstarbekat organiseerimist, mis kõrwal-

daks energiat tähtsusele juhtima kinnituse.

Meie osakonnad on juba ise mitmel pool oma algatusel hakanud kohalike ühinguid ja organisatsioone omawohele toetama. Seega wõib nimetada lepitamistegewuse ootust.

Meil jätawad ees ka elureformi küsimuste lahendamised.

Wana päranduse hulka kuuluvad wõltsimine, elamise walm,

mis ei efne ühegi wana, tugewa sumerdaanse rahwa juures. Need endiste aegade jäänused tuleb kui wõrkehobid kõrvaldada meie organismist. See walmureform peab kujunema meie põhireformiks.

Oleme raskesti ajal läbi käinud, et põhjapanevas uuendusiõõs laaja lüha.

Meie ei kawatse ära minna, oleme tulnud tööle ja jääme senikauaks, kui tööd on. Ja juba 1888 on Eesti rahwal palju. Kui mõned on lootnud, et me läheme, ja et wõib loota wana trall, siis teadus need, et niisugust lootust ei tohi ega saa olla. Oma Isamaaliidu kohuse täidame lõpukult.

Oleme lewitanud rahwuslikku põhimõtet, aga siis raste ülesanne seisab veel ees — see on

tööd teha.

Et jaa teada, et Eesti 1888 oma põhiolemuses oleks ebarahvuslik. Kuid pikka aega jooksul on temast pühitud tuupida klassiwahe walmu — selle walmu tuleb näha wõltsust arendada. Rahwa minewiku neebus nendest aegade, kus rahwa elaw teha talut ühtlasele ühtlasele.

Piparkoogid sulawad suus,

kui nad on walmistatud meie paksust lohkruurupist ja kõrges häädukes piparkoogi wurtsidest.

Sõjawäe Majandusühisus

Wõru osakond

Wõrus, Jüri tänaw 24, telefon 129.

Seeolud kõigile teatavaks

Raadioft saab teada, kuidas on seisuford Wõrumaa teedel

Juba läinud aastal algatas Maantee Wõru jaandmete korraldamist ja loomist kõigi 1. kl. maanteed ja autotõrjuse talwiste teede lohta. Kõrvaldama aastal on Maantee Wõru oma algatusi täiendanud järgmiselt:

Alates 1. a. 2. detsembrist peawad kõigi piltõrjad teemistid andma teadetele Tallinna iga päew teateld luma ja liitumise wõimaluste lohta neile aluwatel 1. kl. teedel ning autotõrjuse lohta. Wõru aj. maawallijuse teedeosakond lohusub laama omatorda Tallinna ford nädalas nimetatud teede loordi, wastawate olusorra

märkega.

Samaft ajast alates annab riigi ringhääling loos ilmateadete iga päew tell 18.30 teede olude täpse ülewote nendele talwistest seisufoordist ja liitumist teadada wõltsust lumenistudest. Need teated wõltsidawad reisi ajal loohjamine orienteeruda, wõltsides wõltsust ajastust.

Wõru maakonda kuuluvad järgmisel teede liid, milliste lohta Maantee Wõru jaandmeid: Tartu-Wõru, Tartu-Petseri, Wõlga-Wõru, Wõlga-Wõru, Tartu-Kanepi, Wõru-Kanepi, Wõru-Bõlwa, Wõru-Rõpna, Wõru-Alutse ja Bõlwa-Eesti liitumise.

Töö algus.

Rattajõudu uus õppe- ja tegewusaasta algab 1. det. Sel puhul korraldab Wõru malewa omas õppeaastal õppeaasta awaastuse pühap., 1. det. kl. 11. Alustel antakse wõltsust ja määbunud tegewusaasta tulemustel saawatud auhinnad.

Jõulukuu on meil käes!

Maitsewamald

piparkooke ja jõulupränikuid

pakub

Ed. Jaaska
blskwiiditõstus Wõrus,
Jüri tän. 15, telef. 162.

Odawamad hinnad.

Maugus Paal,

Wõru wangimaja walmu laaja, pühitset homme, 1. o. laup., 30. det. oma 50 a. sünnipäewa. Suurbilari elust ja tegewusest kirjelduslõikumist järgmisel lehes.

Philips

embleem tagab Teie maailma parima wastuwõtja. Nende tehniline väljatöötamine ja wõrratu hääle kvaliteet wõlub ka neid, kes senini raadio wastuwõttu pole pooldanud. Philips tüüpide walik on tänawu rikkalikum kui kunagi warem.

Wõrguwoolule.	535 U — Kr. 415.—
	525 U — Kr. 275.—
	510 U — Kr. 230.—
Patareidele.	738 B — Kr. 280.—
	835 B — Kr. 175.—

Järelmaks 13 kuud. Garantilaasta kestel igasuguste wõimalike rikete kõrvaldamine täiesti tasuta.

Wõru esindus ja ladu:

K.-m. AUG. TAAL,

Wõrus, Tartu tän. 15, kõnetraat 172.

Ainult siis pakub kohwi joomine suurimat mõnu, kui tarwitatakse meie kõrges häädukes

KOHWI SEGUSID

(segatud Soome retseptide järele).

SÕJAWÄE MAJANDUSÜHISUS

WÕRU OSAKOND

Wõrus, Jüri tän. 24, telefon 129.

Wõrulasel õpiwad autot juhtima.

Praegu läwad wõrulasel hoolikalt auto-kurjustel. Korraga 1888ab püewas lats kurjustaste komplekt, hommitu- ja õhtupoolit. Mootorihumilist on armult õige palju, ning juba uue aasta alul wõibakse järele alata kolmanda kurjustega. Kurjuste andjaks on wõltsust ja laua-aege praktikaga mehaanik-autojuht R. Heuer. Sga kurjuste lõpul korraldatakse latsed, kus jõelumisele tulewad teadmisel nite teoreetilisel kui praktilisel alal.

Sait ja Ehrmann

kõnelewad pühap., 1. det. kl. 4 enne Sõnna RA alustel ka Kurjuste loomikajas peetawal RA alustel.

„Wõruhõimu“ haniõhtu.

Ratselisel „Wõruhõimu“ korraldab neljapäeval, 5. det. kl. 8 õhtul oma ruumes haniõhtu liikmetele ja nende poolt laaja toodud wõrastele. Oj. wõltsust fr. 1,10 liitmetel. ülesanda palutakse P. Ebberit kaupluse kuni 30. nov. õhtul.

Postmargid kinnawappidega.

Eesti Punase Risti juures 1888aw õhtuõhtu „ühisabi“ on ajunud waba-riigi wallijuse loal walmistama erimajuga postmarte, millistest sujutatud kinnawapil. Tahetaks lajutada kõiki meie liitwade ja maalondade wappe.

Sambaliha hind tõusis 4 senti filolt.

Eksportitawa wärske lambaliha hinnata noteeriti teistnädal, 27. nov. Tallinnas 77—82 senti kilo, wastawal häädukele. Gelmitse nädala noteering oli 73—78 senti kilo. Seega tõusis lambaliha hind 4 f. kilo kohta.

Lammaste eluskaalu hinnata hääduke järele franto laatealam noteeriti 39—35 senti kilo, eelmise nädala 28—33 senti wastu. Seega tõwenes eluskaalu hind 2 senti filolt.

Lambaliha hinna tõwenemise põhijuse peetakse pakkumise wõnenemist Rootsi turul, kuhu meie lambaliha eksportitakse.

Andres Soorikale totkarist.

Esmaspäeval oli loos totkarist nõu-koju. Totkarist õjustati anda Andres Soorikale, endisele liitumisteeriumi omawallijuse osakonna maa-aejade juhatajale, kes kawatse läts pensionile.

Karistatli wallategelasi.

Sieministeeriumi omawallijuse osakonna direktor farlasas noomitusjega Alkandri wallawanemat ja sekretäri selle eest, et nad hoolikande alal Wõru aj. maawallijuse nõudel ehtasid ebaõigeid andmeid.

200.000 hiinlast haiged.

Shanghaiist teatatakse, et Kiangsu provintsi põhjapool os halgestunud 200.000 inimest, kes uputuse tõttu jäib püwarjuta. Uputusel piltõrjad lateneb äha. Rohutawad lumetormid rastendawad olulorda.

Karula kiriku remont.

Eelolewal aastal tahab Karula kogudus oma kirikut riimist ja wõltsust remonteerida. Wõltsust kiriku remondist lähtub 1936. a. täpselt 100 aastat. Nii oleks see wõltsust juubel kogudusele.

Gamboraha nende sulude latsel saadi sõltusjõhja andest, mis ligi 200 fr. juba kisse toonud.

Wõru maakorralduskomisjoni

poolt on saadetud Wõru ajut. maawallijuse muutmise ja kinnitamiseks Ojala aluwatu ja Repasjaare raudteelaama alla kuuluwad maa-alad. Nime- tatud piltõrjad õhtustatase enam- wõhem sellega, et mõned frundid ar- watakse juurde ja mõned välja.

(Zürcher).

Maa wanemaid ei tule

100 pisemat walda kuulub lähemal ajal kaotamisele.

Teisipäeval kogunesid Väike Särwa aj. maaomavalitsuse koosseisus Särwamaa wallawane- mad ja wallajetkureid arwast 40. Waldade juhtide koostulekule olid sõitnud maaoma- walitsuste liidu pääsetekur A. Soorits, liitumisteeriumi maaomavalitsuste inspektor G. Wellner j. t.

Koosseisus naelatsi kujunes insp. G. Wellneri sõnu. Ta andis ülevaate seadustest, mis on ilmunud maaomavalitsuste korraldamise alal ja teelwalit- suse lawatustest lähemas tule- wikus.

Kõigi ilmunud ja tulewikus ilmuwate seaduste ja määrus- tega tahetakse koordineerida

teelwalitsuse ja kohapääslete organite tegewust ja korraldust, ühtlustada teelwalitsuse ja oma- walitsuste töö ning kaotada lohtudel lohtudel ja poliitiliste intriigide pehale.

Kutustel olid

maawanema instituut on jäetud sõwale.

Pääwaforraale on teinud maaomavalitsuste restauree- rimise kättumus, milline loma on praegu wäljaõõtamisel. Waldade admin stratiwpiirid tulewad muutmisele. Tähen- datud reform tuleb wiia läbi mõimalikult warsti, kuna elu

ise juba hõlpsalt. Paljud wal- lah on jäänud äraootawale teelwalitsusele, tarmilised ehitused seisma pandud jne. Wähemad wallad ei saa ühustetawaleid ametnikke, kuna teegi ei janda kandideerida, teades, et wähe- mad wallad tulewad kaota- misele.

Kaotamisele kuulub umbes 100 walda.

Wallajetkureid etteantud jaa- wad ära tänuw, kuna waldade loomad määs wabaneb kutsu- guslike jekure, mispärast uute jekureid produtsi- mine osutub kilearufeks. Wal- dade elanike arw peaks olema vähemalt 2000—3000.

Wõrule 1025, Petserile 1127 fr.

—Eelkõige puudustannatamate laste toetamiseks on haridus- ja sotsiaalministeeriumis jõudnud lõpuks otsus. Eelkõige lühimaa 76.388 krooni jagatise linnade ja alewite wahel, et 66.388 krooni läheb laste toetustamiseks ja 10.000 krooni laste toetustamiseks.

Toetustamisjummadeft jaowad: Soopjalu 1025 krooni, Kuressaare 878, Narwa 7613, Nõmme 4100, Paldiski 292, Pärnu 5856, Petseri 1127, Põlde 982, Rakwere 2635, Sõrwa 586, Tapa 878, Tartu 9516, Tallinn 20.960, Türi 878, Wõlhandi 2928, Wõru 1025, Wõlga 2928, Antsla 439, Elwa 293, Jõhwi

366, Runda 527 ja Muftwee 586 fr. 10.000 krooni puudustannatamate laste toetustamiseks jagatise nihamuul linnadele, kus abiwajawad lapsed tõlge rohtem. Sallu ja Narwa aawad kumbki 1500 krooni, Tartu 2000 fr., telled linnad wahem.

Linnadele on juba teatatud kui palju teegi saab. Raha jaotatakse wiija tobe, kui majandusministeerium amob fre- diti. Raste toetustamine algab lga- tahes detsembrist ehitestil pädewil ja tes- tab eelkõige teadatud kredidid juures tunti 1. aprillil.

Karulas lewinewad jarlatid

Karulas on ilmiks tulnud jarlatid juba suwest jaadil. Seni oli haigestu- mist alnult ühtlusest, ning neid ilmes tuus 1—2. Nüüd on jarlatid aga latemat lewinema hakanud. Jlgas- teft on jarlatid lewinenud Wadja alg- tooli ja jelles algtoolis on haigestunud 10 ajlase imber. Sellestõttu tuli Wadja algtoolis õppetöö ajutiselt katkestada.

Ra Restu ringkonnas on ilmiks tulnud jarlatihagust ühtlusest, kuid õpt- laste hulka halgus pole veel lewinenud.

Karulas on jarlatid ilmenenud kor- betawal tujul ja jellepärast on waga tähtis, et lastewanemad wõtaks toll abinud tarwitusele halguje lewinemise tõkestamiseks.

Raamatujuubel Sännas

Sänna kirjjanikke —

ülewal omaaiks Elmo Bloom (Elor), nii nagu teda tabanud wõrule Jõh. Urisoni fotolõhki. Mõ wafatol Arhur Adson, hüüdnimega Sänna Truba- duur, paremal Suhan Jalt.

1. detf. 1935. a., algusega tei 5 p.l., lähewad lahti Wõrumaa kirjandusliku- mas lohas — Sännas, meie raamatu 400 a. juubelpidustused.

Sels puhuls on nobedate Sänna tatarlaste taded rohelise ja rahwuswä- r.

widega ehitatud rahwamaja ruumid. Ka fõrwalmuud on erafordist soojad ning taugeit, kälma läst tulnute, pakub einelaud pr. O. Waaba juhatusel tuuma teed. Kõikjal, jalutusruumides jne. on istumiseõhtumolufed. Pileteid mitte- lunastanud muudu-wahitjad tagandatakse eesruumidest.

Täpistell tei 5 p.l. jöuawad rahwa- majaja peotõnelejad. Sännast püritud kirjjanikku, RA pääsetekur hr. J. Suhan Jaltit termitab R. R. Rõuge kompanil puhtpildide orkester. Sells eimehe awa- jõnodelle järgneb Suhan Jaltit tõe. Rõnelewad weel hr. R. Ehrmann, kes jännalaste südamed wõitnud oma Päril- jõe kalajuttudega, Rõuge fests. tegelane Paul Tormiste ja kohalilt tegelane W. Tammemägi. Tõoru-Suhametja Rahwa- raamatulogu Sells efindejad Alilewad Suhan Jaltile kui fests ajatõlale omad termitused. Wahepääl efinewad Sänna R. R. Sells laulufoor hr. G. Mart- warti ja R. R. Rõuge kompanil puht- pildide orkester hr. E. Behteri juhatusel. Kantafte ette Adsoni ja Jaltit lauletuft ning Karl Ehrmanni Päriljõe kalajutt. Uttuse ofale järgneb Elmo Elori 3 waatuseline kälafomööbda „Maarahwa

Statistikat Sänna kirjameestest ja kirjawarast.

Et ole ühtlign Sänna RA pidustuste puhul püüt statistikaf teha Sänna kirja- meestest. Wilmastel walmistel oli Sänna kälade-rühmas umbes 350—400 hääledigustiku tobanikku. Wilmaste 25 a. testel, 1910—1935. a., on jännalastel tas ifeifewate kirjjan- duslike raamatutega wõl kirjanduslike pala- dega, mis traktimusta näinud, efinenud jellef kirjameest.

Jfeleiswalt on rea raamatuid awaldanud Arhur Adson, Suhan Jalt ja Elmo Elor. Alumeis, ajakirjades ja ajalehes on kir- janduslike palu traktitud järgmistel autoreil: O. Leegen (†), J. Teber, W. Tammemägi ja Linda Kaelas.

Seega oleks lga 50 täsealtse jännalase tohta üts kirjameest. Kälaftehes on taastõõd teinud westete ja pitemate kirjutanena: R. Michelson, A. Valin (†), A. Tammemägi (†), A. Schmet- mann (†), G. A. arkwart ja W. Neumann. Sänna aineid on oma teostes kasutanud

lunastamine. Nüüdendit lohta wõib kelda wald ühte — praegu maalawadel kõlge rohtem mängitud täst, mida juwel Petseri laulupäewalgi määratu eduga etendati. Et nüüdend la lawas- tustel waotamist wõärts, jeba tagab juba nähtejuhl, wana lawalõwt — Oswald Mäti'a niml. Teda ta rastes 1883 abistawad telled täsebad naljapiljad — Rusta Silt, Aug. Puu- dilt, Willeim Kender, pr. G. Stimul, pr. Melli Bloom, pr. W. Maalberg j. t.

Pärast Rõuge tegelaste rasket ras- simist läheb Päriljõe RA ballits. Puht- pildid lõwad tantsumist wawawalgent, fõrwalmuud on wõimaldatud lgaie mugaw äraolemine. Ja et omalt poolt pidustuste juubllari, auwäädert raamatu lewifule kaaja aldata, loofib Sänna Rahwar. Sells ballist ojawõitjate wahel hulga Jaltit, Ehrmanni ja Elori teofid wälja — lugu autorid omad „weart jöwad kirja pandud — pühendufeks!

Sells päewa puhul et unusta ütski jännalane oma maja ehitamist rahwus- lipuga, samuti — kut teegi et saa jädä toju!

Tere tulemast!

Enneolemata kõrges häädukes

I D A M A A
PABERROSSID

25 TUKKI — 35 SENTI

H. ANTON & KO.

„Tõde ja õigus“ V ilmus soome keeles.

Jiljuti ilmus A. S. Tammisaare suw- romaani „Tõde ja õigus“ wies ofa soome- keelses tõlkes. Raamatu on tõltnud Eesti Keelkonna ja ilmus see Werner Sõderströmi kirjastusel. Raamatu algusele on paiguta-

Craftwere „parlament“ oli koos

Ranepi unele toolile täetasse teistküte?

22. stp. pibas Craftwere wallawoll- togu oma istangu. Wõeti wastu walla- walitsuse poolt tootatud hooletande loma 1936.37. a. lohta Nr. 2850.— end. Nr. 279.230.— juuruses. Arutati uue Ranepile ehitatama algtoolimajale aurukfeksitite „Walto“ fesseadmis- ehitust. Runa „Walto“ nimeline fests- tite on jaanud kiltwalid arwustaf, ot- justat jelle teistküte wiiti juures pite-

malit peatuda ja faata tats wõitnikku Muhumaaale järele kuulama, lugu ühte toolimajaja on fesse teatud „Walto“ fests- tite. Walmistatud toolimajaja ehitus- komisjont waliti R. Abel, W. Kall, A. Elksler ja A. Rõõmus. Tujuhinde komisjont waliti R. Abel, A. Oja ja E. Saag. Pädle nende aruati rida wõitfemad asju. Koosolek lõppes tell 17.30, mis testis 7½ tundi.

Esiwanemate rindelt

P. Leinbok.

Teoorjuse määrad — lõpawad ja maaomavalitsuste määrad igalpool mitte ühtlased. Ühtlaseima lme omast neid pärast 1848. aastal, mil ilmus teine talurahwa seadus, mis teelas 1804. a. seadusega talumaadets tunnustatud maid tagasti liita mõistate külge. Sellega seoses pidi la rendikontrahid talu- poregade ja mõistate wahel tehtama wä- hemalt tuue aasta pääle. Seati fiste la 1848. a. wafuraamatud (maamat- jube ja maade wäärtuste põhiraama- tud) mida leidus praegu wallawalli- suste arhiwides, fests nende mawawus ulatas 1901. aastani — uue maa- hindamistest puhjatafu rublade järgi, mil tadufid hindamiste alused — taalrid ja krossid. Ruid taalrite põhjal müüdi fõl talud pärtifeks, waatamata, et need hindamiste alad olid lausa ebaõlged. (Sfegit 1901. a. alufed olid jamaifugufed. Tagantjäreli wõib märkida alnult fift asjaolu, nimelt jeba, et end. Siwiti fu- bermawu ofas langes talupoegade pääle 47 protf., mõistatele 53 protf. togu puhjatafu rublade arwust fites mõistatele kuulumate meifadega, mida taludel et olanud). Taalrid ja krossid olid pärti Rootsi ajast ja nende järele lujunefid ka aruadawalt müüdamate talude hlmad. Efinestena hafati Wõrumaal talufid müüma (waata togu-

teos Cestis — Wõrumaa II): Karste- moflas 1851., Wafte-Rotolas 1855., Rõpina-Wõõpjuus 1856. a., mõistates, mida pidaft wabameelsemad mõisnikud (W. Rotolas — Rõdewer, Rõpina — Sievers).

Müügiteelset aegadel olid te o- rjuse kontrahidest orjufed jagatud järgmiselt:

1) nädalaorjused (2 hobuse talul) igal nädalal tult teha hobusega 1½ päewa, jalgst ¾, päewa jätipäewast mihkspäewani eht suweperioodil. Talwe- töõde ajajärgul 20—25 jalapäewa togu aja eest.

2) a b l p ä e w i: fuwel 50, talwel 25.

3) w e o w o r i p ä e w i: talwel 14 tunti 16.

4) m a a f a a g i m a f f u d (eht kum- nee): ruffteid 1½, otri 1 ja laeru 1 waff; ligu 20 naela, kinaft lõnga tats naela, lugu aasta tohta 1 lammas ja 3 kana, 1—2 wõljalõtti, 2—3 lehma- lõõga, 1 toop waffu, 1 nael humalaib. 6—10 wõhtaga naglpuund jne. Pädle felle teirus, lalamõrtude tudumine, peergude ftefumine, hagude talumine jne. Sar- nane furtimuri oll wõetud rendi tasuf, kuna puudus raha ja jelle faamifeks lomadawetus. Elaf, nagu feldafse

tagantjäreli, kälafade wiitil. Rõmnefe mafsu pärandas fa fritt, kui hafas wõima firtumilja; aastafimnete eest anti weel ligu ja tanu. Need määrad olid pandud fünduslikult regulatiw- seadustega luterifusalliste talupidajate pääle ja wõeti toflu, nagu praegugi mõnes fihelkonnas, kirtumõõrmündrite pooli.

Kui talud olid müüdnud, tekkis mõ- fatesse uus töõwägi — mõisa m o o n a l a t e n o l . Neid tekkis algul wä- hem, fests talurahwas tegi rahapuuduse tõttu mõifas harilikke töõpäewi warja- tud teoorjuse näol, kogudes wõlloft oja- tiffide wiiti. Kälafid põhjimeest oli wõitnud orjaaegse wiiti, mil fests fella- taga fubjas lepiiga. Ojafitt paneftu kirtufest olid talmeftd lfe huiwatatud ja igaford et jatkunud jeba töõd kõigile fowwifalle. Perekad talupidajad mõifate kigibad ofitid nüüd lohti pärtifeks fimer- masteeritud „teoorjusega.“ Tjaar Al- fander 2. poolt 1860. a. fannitatud „Elwlandi Salorahwa Seidus“ teelas fõl lpuulluft te o- ja fegafon- t a h i d , mis pibid lõppema hilmalt 1868. aastal. Ja farnafed kontrahite et fõlmitud, töõtati wabal toftuleppel, kuna muudu puudus wõimalus talufid ostu alla wõtta.

Omaagne teoorjuse töõwifja- fus arwail nüüd imber kälafidde pääle ja mafis hilmem mõnesugufe töõmäär- nena. Nii oll päewatõõllef toptida fiks puud ligu, liguwast kälafolgitjaga mur- des. Meifas taluda teataw hult purb

wõl panna toflu hagu. Runda fies nli ja nli palju fõrre, töõd- wõl wõib- maad. Rõlap normidega klagi toime faadl, fests fitted fied olid orjuseaegadel harjunud wõõra töõga.

Ilmuftid piltamifi efinestd hobustega weetawad rehepiffumafinad mõifatesse umbes 65 aasta eest ja toobid, millele järgnenud hobustega rehe-fõitumine, tadufid piltamifi filmapiltit. Mafintõõ taotas fuure oja lüdiõõbist, mis teo- aegadel ollid wajanud fõlge enam töõ- jöudu talutaredest. 1860. a. talurahwa seaduse mafomahallamifega kaitjutud fõl taluperemeftd mõifja toflu, kus mõisnikud nelle fuulutanud, et tele olei nüüd mõifast wabad. See ollud wor- millifeks fõu tältmifeks.

— Ruidas mele fiks nüüd elama hafame? — kiltunud peremeftd. — Ruit faame raha talude rendi ja osiu jaots?

— Selle jaots wõite klagi mõifale töõpäewi teha, alnult mina et saa teid enam fündida — loftnuid mõisnik.

Mitmelpool töõtastid talupojad weel lona aastaid mõifja pöibudel, kuna nen- del polnud wõimalilt tosumafse teisel teel taja teha. Wõtfes ääremaa to- had, rendi- ja kanditunud piffid tuit hilmema ajant weel müümata. Meifja- dafell roalesmitel fests toguie endifed meifameeste (puulõitajate) lohti, mis- fufufed et fuulunud mingilfugufe talu- midelkigi alla. Nende pidajad lõitafid talwel mõifale meifast puid ja panid toflu hagu. Suwel tegid mõifale heina,

fõlgiel toguftd töõwõljalad „ofatfite.“ (Ojafitt juurufes oli tats rlamafamaad pöibu ja luitades 2 wõl 4 wafamaad niftu). Tõõ arwel fõit nad tofa teha tohamafid ja liffs juurde wiija ja puid. Hagu oll tawallifelt pöletamifeks prill. Sarnane meifameeste ja pölu- wahilde endine loader oll abitiõõfuts tallimall pöõlütõõaegadel. Need tni- meftd et ollud et moomameftd ega rentnikud, wald fee ja teine toflu. (Rõltes Põlwa fihelkonnas Perit mõifja Suurelaane meifameftd-fantnikud panid weel moailmafja päewint mõifja pöulu ajatiffide wiiti wiija toflu, — rendi- raha tasumifeks.)

Ruigi oll faabunud prillus, fiffi et tahetud jeba nälfiffel fufugi tunnustada. Üheft manafi wallafõhtu prototoll raamatufst leibis nende ridade firtujaja järgmife firtuoloomi: endine Wlira (la Wltero) mõifja omanit, 5-ba fihelkonnafõhtu tohtumit ja pärasitne eraadwofaat Tartus — P. von Haller oll laltnud oma mõifast ära ajada ühe kandimehe, f e s p ä r a f t a l u r a h w a p r i l l u j e f u l u t a m i f t p u r j u s p ä g a m a f a f t l a b i f a l t e l a u n u d t e o - r j u j e a e g f t l a u l u , m i l l e a l g j a n a d f a - l a f t u m b e s j ä r g m i f e l t :

„Wlra mõifja — wangi-mõifja : Sgal teebel — riltufafte, Sgal poolpäewal peffetafte . . . Res wõlp nifta töõd weel teha, Ruit ful purus peftud teha? Wlrahärra heidufest, Mõifafubja wõtmust, wõft!

